

Мұстафа Шоқай атындағы №51 мектеп-гимназиясы тарихи-әдеби музейін ұйымдастыру және дамыту тұжырымдамасы.

2022 – 2025 жж.

Музей жетекшісі-Сексембаева С.Н.

Астана 2025 жыл

I Кіріспе.

2021 жылы желтоқсанның 25-күні Мұстафа Шоқай есімі беріліп мектеп музейі ашылды.

Музей қызметінің жалпы мақсаты-оқушылардың бойында рухани-мәдени, тарихи құндылықтарын қалыптастыру мен дамытуға ықпал ету. Жеке мақсаттар-жас ұрпақтың Қазақстан халықтарының тарихы мен мәдениетіне қызығушылығын ынталандыру, ғылыми-зерттеу қызметі мен шығармашылыққа қабілетін дамыту, оқушылардың бойында М.Шоқайдың Түркістан идеясының көсемі, Тәуелсіздік жаршысы екендігіне патриотизм мен мақтаныш сезімін тәрбиелеу, тәрбиелік және танымдық құндылығы бар материалдарды жинау, зерттеу, өңдеу, рәсімдеу және насихаттау процесінде оқушылардың әлеуметтік белсенділігі мен ынтасын көрсетуге шақыру.

II патриоттық тәрбие мәселелері және оларды музей педагогикасы арқылы шешу қажеттілігін негіздеу.

Патриоттық және адамгершілік тәрбие жүйесіндегі маңызды рөл мектеп музейлеріне тиесілі. Мәдени-білім беру үдерісінде музейлік білім берудің нысандары мен әдістерін табысты пайдалану жас ұрпақтың әлеуметтік маңызы бар құндылықтарын қалыптастыруға және дамытуға ықпал етеді. Отан тарихындағы қаһармандық оқиғалар, біздің республикамыз халықтары өкілдерінің саясат, ғылым және мәдениет саласындағы көрнекті жетістіктері әлі де адамгершілік мұраттарының сапасын сақтап қалды, бұл қазіргі уақытта қалыптасқан үрдістерді ескере отырып, оқушыларды патриоттық тәрбиелеу жөніндегі іс-шаралар кешенін әзірлеу үшін алғышарттар жасайды.

М.Шоқай Музейін ұйымдастыру және дамыту тұжырымдамасы (бағдарламасы) тарихи мұраны насихаттау, М.Шоқай туған өлкенің тарихын, табиғатын зерттеп материалдарды жинау және репрезентациялау жөніндегі іс-шараларды көздейді.

Балалардың танымдық қабілеттерін дамыту бойынша одан әрі жұмыс істеу болжанып отыр. Оқушылар әдебиеттермен, анықтамалықтармен, құжаттармен өз бетінше жұмыс істеуге, мұрағат материалдарын зерделеуге, материалдарды жинауға, соның ішінде туыстарының, соғыс ардагерлерінің көмегімен жинауға бағдарланады, байқауға, талдауға үйренеді, тәжірибе алмасады, зерттеу қызметінің дағдыларын алады, Мектеп ғылыми қоғамының қызметі шеңберінде өз жобаларын қорғайды.

Мектептің педагогикалық ұжымының басты міндеті-оқу-тәрбие үрдісінде музейді барынша пайдалану. Сондықтан музейдің өзінде оның профилін ескере отырып немесе тарих және өлкетану бойынша оқу бағдарламасының тиісті тақырыптарын зерделеу кезінде әр түрлі сыныптарда жеке көрме стендтерін қолдануды ескере отырып, кейбір сабақтарды өткізу орынды болып көрінеді. Сабақтарда қолданылатын құжаттық материалдар: оқу процесін жандандырады, оны нақты мазмұнмен толтырады, білімнің берік игерілуіне ықпал етеді. Мектеп музейінің түпнұсқа материалдары тарих және өлкетану мұғаліміне отандық тарихтың маңызды кезеңдерін көрсетуге көмектеседі.

III. Мектеп музейінің мақсаттары мен міндеттері.

Мектеп музейін құрудың және оның жұмыс істеуінің мақсаты мектеп-гимназия педагогикалық ұжымына музей білімінің мүмкіндіктерін пайдалану арқылы М.Шоқай сияқты тәуелсіздікті аңсаған тұлғаны жан-жақты зерттеу, зерделеу, оқу-тәрбие қызметінің он нәтижелеріне қол жеткізуге көмектесу болып табылады.

Музей оқушылардың азаматтық-патриоттық қасиеттерін қалыптастыруға, дүниетанымын кеңейтуге және танымдық қызығушылықтары мен қабілеттерін тәрбиелеуге, оқушылардың іздеу, зерттеу іс-әрекетінің практикалық дағдыларын игеруге, қосымша білім беру арқылы білім беру процесін жетілдіру мақсаттарына қызмет етуге бағытталған.

Мектеп музейі қызметінің міндеттері:

- мектеп-гимназия оқушыларының жалпыадамзаттық, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруда, оларды адамдар арасындағы қарым-қатынас ережелерімен таныстыруда, оқушыларды айналасындағыларға құрметпен қарауға, Отанға деген сүйіспеншілікті аға ұрпақтан үйренуге, оның өткенін мақтан тұтуға тәрбиелеуде, М.Шоқайдың дара тұлға екендігін, Отан үшін жасампаз оның өмірі үлгі боларлық екендігін үйрету.
- Оқушылардың ой-өрісін кеңейтуде, олардың танымдық қызығушылықтары мен қабілеттерін дамытуда, оқушылардың зерттеушілік дағдылары мен ғылыми ойлау негіздерін қалыптастыруда, М.Шоқайды зерттеу, дәлелді қорытындыларды талдай және жасай білуінде, ғылыми баяндамалар, рефераттар мен мақалалар жаза білуінде.
- материалдық және рухани мәдениет объектілерін жинау, зерттеу, ресімдеу және таныстыру процесінде әлеуметтік белсенділік пен шығармашылық бастаманы ынталандыруда; өзінің тамырларын, ұлттық бастауларын білетін және қазіргі әлемде бағдар таба алатын еркін шығармашылық тұлғаны тәрбиелеуде;
- Нұр-Сұлтан қаласы өңірлеріне тарихи-туристік экскурсияларға және өлкетану сапарларына қатысу үшін оқушыларды тарту арқылы олардың өз Отанын сүйоді аға ұрпақтардан үйренеді
- Мұстафатанушылармен, әртүрлі музейлердің, мұрағаттың, кітапханалардың қызметкерлерімен, фольклорлық ұжымдармен және т. б. ынтымақтастықта болу.

Музейді дамыту бағдарламасын іске асырудың IV механизмі. Музей жұмысына басшылық жасау. Әріптестік қарым-қатынас.

1. Мақсатты жүйелі педагогикалық басшылықты жүзеге асыру оқу — тәрбие процесінде музейдің тиімділігін арттырудың маңызды шарты болып табылады.
2. Музейдің қызметін бақылауды және музейді дамытудың осы тұжырымдамасын (бағдарламасын) іске асыруға ұйымдастырушылық көмекті мектеп-гимназия директоры және оның тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары, музей кеңесі, музейге жауапты Сексембаева С.Н. жүзеге асырады.
3. Нұр-Сұлтан қаласының облыстық тарихи-әдеби музейі жанындағы қоғамдық және мектеп музейлері бойынша әдістемелік кеңестің көмегін пайдалана отырып, Музей кеңесі осы тұжырымдамаға (бағдарламаға) сәйкес музей жұмысын жоспарлайды және ұйымдастырады.
4. Оқушылар активін тарта отырып

М.Шоқай музейінің кеңесі:

- Музей кеңесі құрылады, кеңестің жоспары жасалады
- Музей қорын толықтыру үшін жинақтау жұмысын жолдайды,

- Қолда бар қорларды есепке алуды және сақтауды ұйымдастырады,
- Музей экспозициялары бойынша экскурсиялар жүргізеді,
- Мектеп музейінің жұмыс жоспарларын әзірлейді,
- Музей қалалық, республикалық байқауларға қатысуады.

1. М.Шоқай атындағы №51 мектеп-гимназиясында мәдени-білім беру процесін ұйымдастырушылардың бірі ролінде әкімшілікпен және педагогикалық ұжыммен қатар музей кеңесі бірқатар іс-шаралар өткізуді жоспарлап отыр: археологиялық-туристік экскурсиялар мен өлкетану сапарлары, Отан қорғаушылар күндерін өткізу, соғыс және еңбек ардагерлерімен кездесулер, іздеу шаралары, шығармашылық жұмыстар конкурстары, әскери-спорттық ойындар және т.б. музей кеңесінің қызметін үйлестіруді мектеп музейінің басшысы жүзеге асырады.

2. Музей кеңесінің қызметін үйлестіруді мектеп музейінің басшысы жүзеге асырады.

V. Мектеп музейіне қызметінің негізгі бағыттары

1. Жинақтау, қор және экспозициялық жұмыс. Музей қорын жинақтау мектеп-гимназия мұғалімдері мен оқушыларының, олардың ата-аналарының, түлектерінің, ардагерлерінің көмегімен жүргізіледі. Музей қорлары оқушылардың зерттеу және шығармашылық жұмыстарымен толықтырылуда. Ірі көлемді экспонаттар мектеп-гимназия аумағында орналастырылады.
2. Экскурсиялық қызмет. Мектеп гидтерінің оқытушы, оқушыдан құрамын іріктеу, бекіту және әдістемелік дайындау. Мектеп музейіне экскурсия мәтіндерін және археологиялық және туристік сапарлар жоспарын жасау. Әскери-патриоттық тәрбие беру. Мұстафатанушы ғалымдармен кездесу.

VI. Мектеп музей қызметінің аспектілері.

1. **Ұйымдастырушылық.** М.Шоқай атындағы №51 мектеп-гимназия тарихи-әдеби музейін ұйымдастыру және дамыту тұжырымдамасын, мектеп музейі, әскери-патриоттық тәрбие жөніндегі үйірме туралы ережелерді дайындау, Музей кеңесі мен активін анықтау, тақырыптық-экспозициялық жоспарды, жылдық жұмыс жоспарын және музейдің міндетті құжаттамасының өзге де түрлерін әзірлеу.

2. **Әдістемелік.** Ғылыми-әдістемелік әдебиеттермен танысу, озық музей тәжірибесін зерделеу, кеңес алу үшін Нұр-Сұлтан қаласының облыстық тарихи-әдеби музей жанындағы қоғамдық және мектеп музей жөніндегі әдістемелік кеңеспен байланыс орнату. Музейтану бойынша оқу-әдістемелік кешенді (немесе бағдарламаны), шолу және тақырыптық экскурсиялардың әдістемелік әзірлемелерін, педагогтерге мектеп музейінің материалдарын пайдалану бойынша әдістемелік ұсынымдарды дайындау. Педагогикалық кеңесте мектеп-гимназия музейлік білім беру мәселелері бойынша баяндама немесе презентация жасау. Инновациялық жобалар фестиваліне қатысу, музей байқауларына қатысу.

3. **Практикалық.** Мектеп музейінің мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес мектеп-гимназия оқушыларының қызметін басқаруды жүзеге асыру. Мектеп музейінің қорларына іздеу, жинау, беру және музейлік маңызы бар заттарды құжаттық өңдеу. Музей экспозицияларын безендіру және көрмелер дайындау. Мектеп музейіне экскурсияларды, археологиялық-туристік экскурсияларды және өлкетану сапарларын ұйымдастыру және өткізу. Музей активінің мүшелерінің облыстық және қалалық конкурстар мен конференцияларға қатысуы. Қала музейіне бару және кәсіби гидтер өткізетін экскурсияларды тындау.

4. **Ғылыми-зерттеу және теориялық.** Тақырыбы музей профиліне және шешілетін тапсырмаға сәйкес келетін материалдарды тандау мақсатында кітапханаларда, мұрағатта, Интернетте жұмыс істеу. Дәрістер, баяндамалар, презентациялар, мақалалар және экскурсия мәтінін дайындау. Сауалнама, сауалнама жүргізу және олардың нәтижелерін өңдеу. Музей педагогикасы және өлкетану бойынша конференциялар мен семинарларға қатысу.

5. **Аналитикалық.** Мектеп-гимназия оқу-тәрбие үрдісіне сәйкес жүргізілетін мектеп музейі жұмысының нәтижелерін талдау. Музей қорларының сипаттамасы. Музей активі қызметінің нәтижелері туралы есептер дайындау. Мектеп музейлерінің қалалық байқау-конкурстарына қатысу.

6. **Насихат.** Мектеп музейінің базасында мәдени-бұқаралық іс-шаралар өткізу (дәрістер, әңгімелесулер, тақырыптық кездесулер, ардагерлермен және қызықты адамдармен кездесулер, мерекелік салтанатты іс-шаралар). Мектеп музейінің активі дайындаған өлкетану сипатындағы буклеттер, брошюралар мен материалдар жинағын басып шығару.

7. **Ақпараттық-коммуникативтік.** М.Шоқай атындағы №51 мектеп-гимназия интернет-сайтына және мерзімді басылымдарға мектеп музейінің нәтижелері туралы мақалалар мен жазбалар орналастыру, жергілікті теледидар бағдарламаларына қатысу, мектеп музейінің профиліне сәйкес тақырыптар бойынша презентациялар жасау. Оқу корпусының рекреациясында "біздің музей" тақырыбы бойынша тұрақты стенд және ғимараттың сыртқы қабырғасына тиісті баннер орналастыру.

VII. М.Шоқай атындағы №51 мектеп-гимназия музейінің дамыту тұжырымдамасын іске асырудан күтілетін нәтижелер.

Музейді дамыту бағдарламасын жүзеге асыру нәтижесінде:

1. Білім беру саласында-оқушылардың М.Шоқай-тәуелсіздік егіз ұғым екендігін тарихы мен мәдениеті, өз мектеп-гимназиясының тарихы бойынша білім алуы, М.Шоқайдың саяси күрескер екендігін өмірбаянымен және ғылыми қызметінің нәтижелерімен танысуы; тарихи оқиғалар мен фактілерді еркін бағдарлай алу және оларды жалпы республика тарихымен байланыстыру біліктерін қалыптастыру.
2. Тәрбие саласында-оқушылардың Қазақстан халықтарының тарихы мен мәдениетіне деген құрмет сезімін, оның өткеніне деген мақтаныш сезімін тәрбиелеу; оқушыларды әскери-патриоттық тәрбиелеу бойынша жұмысты оңтайландыру;
3. Дамыту саласында-музей бейіні бойынша іс-шараларға (көрмелер, конкурстар, тақырыптық сағаттар, семинарлар, экскурсиялар, конференциялар) қатысу кезінде музейлік маңызы бар заттарды іздеу және ғылыми-музейлік өңдеу процесінде оқушылардың өз бетінше жұмыс істеу дағдылары мен машықтарын меңгеру; слайдтар, суреттер, макеттер, фотоматериалдар жасау және таныстыру процесінде оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.

VIII. М.Шоқай атындағы №51 мектеп-гимназия музейі қызметінің тиімділігін бағалау

Мектеп музейі қызметінің тиімділігін бағалау мыналардан тұрады:

- жиналған және құжатпен өңделген музей заттарының саны;
- экспозицияларды эстетикалық тұрғыдан безендіру деңгейі және олардың ақпараттылық дәрежесі;
- қалалық және республикалық ауқымдағы түрлі конкурстарға, конференцияларға және басқа да іс-шараларға қатысу нәтижелері туралы;

- музейде өткізілген экскурсиялар, көрмелер, аралас сабақтар мен мәдени-бұқаралық іс-шаралар саны, кездесулер, тренингтер, дөңгелек үстелдер.
- музей активінен тұлғалар қатысқан бұқаралық ақпарат құралдарында, телебағдарламаларда жарияланған мақалалар мен жазбалар, музей педагогикасы бойынша дайындалған брошюралар, буклеттер және әдістемелік әзірлемелер саны;
- -археологиялық-туристік экскурсиялар мен өлкетану сапарларының нәтижелерін бағалау;
- инновациялық жобалар әзірлемелерінің саны және оларды іске асыру нәтижелерін бағалау;
- музей жинақтарын оқу-тәрбие үрдісінде, яғни оқу сабақтарында пайдалану фактілерінің саны, ғылыми жоба қорғау, іздену жұмыстары.
- мектеп музейі жүйелі серіктестік қатынастарды қолдайтын субъектілермен (мемлекеттік музейлер, ұйымдар, мекемелер, одақтар мен қоғамдар) байланыстың тиімділігі.